

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 22 септември 2023 г.
(OR. en)

13168/23

SOC 619
EMPL 441
EDUC 359
ECOFIN 897
DIGIT 187

БЕЛЕЖКА

От:	Председателството
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Европейски семестър за 2023 г.: Въздействието на новите технологии върху труда – към справедлив цифров преход – Ориентационен дебат

Приложено се изпраща на делегациите бележка с насоки от председателството по посочената по-горе тема с оглед на ориентационния дебат на Съвета (EPSCO) на 9 октомври 2023 г.

Заседание на Съвета EPSCO (Заетост и социални въпроси)

Европейски семестър за 2023 г.:

Въздействието на новите технологии върху труда – към справедлив цифров преход

Европейският съюз и неговите държави членки отдавна са изправени пред необходимостта да посрещнат бъдещите големи предизвикателства, общи за всички световни икономики и общества, свързани с екологичния преход, цифровизацията, демографските промени и обезлюдяването на част от тяхната територия.

По-специално, що се отнася до цифровизацията, в „Новата стратегическа програма за периода 2019 – 2024 г.“¹ Европейският съвет заявява, че през следващите години цифровата трансформация ще продължи да се развива още по-бързо и ще доведе до широкообхватни последици, както и че нашата политика трябва да възплащава ценностите на нашето общество, да утвърждава приобщаването и да остава съвместима с нашия начин на живот.

С оглед на това през 2020 г. в своето съобщение „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“² Комисията обяви готовността си да се съсредоточи върху три ключови цели, за да се гарантира, че цифровите решения помагат на Европа да следва собствения си път към цифрова трансформация, която зачита нашите ценности: технология, която работи за хората; справедлива и конкурентоспособна икономика; и европейски подход за цифрова трансформация, който укрепва демократичните ни ценности, зачита основните ни права и допринася за една устойчива, неутрална по отношение на климата и позволяваща ефективно използване на ресурсите икономика.

Цифровият преход и неговото въздействие върху заетостта, върху уменията, от които предприятията и работниците имат нужда, както и върху условията на труд и трудовите правоотношения, е огромно предизвикателство за политиките в областта на заетостта, труда и социалната закрила, както и за социалния диалог.

Цифровизацията води до дълбока трансформация на начина, по който се произвеждат стоки и се предоставят услуги. Въпреки че е нереалистично да се мисли, че новите технологии могат напълно да заменят хората, нарастващата автоматизация на процесите води до появата на нови професии, пълната трансформация на други и изчезването на много професии, които вече принадлежат на миналото или стават ненужни.

¹ Заключение на Европейския съвет от 20 юни 2019 г.

² Съобщение „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“, 19.2.2020 г., COM (2020) 67 final.

Технологичната революция може да създаде нови възможности за заетост и да заличи съществуващите различия, свързани с участието на пазара на труда. Например може да се очаква, че само изкуственият интелект (ИИ) и роботиката ще създадат почти 60 милиона нови работни места в световен мащаб през следващите пет години³. При условие че бъдат предприети действия на политиката за ефективно преодоляване на цифровото разделение, цифровизацията може да бъде от полза и за селските и изолираните райони, които са особено засегнати от последиците от застаряването на обществата и обезлюдяването.

Освен това цифровизацията има значително въздействие по отношение на правото на приобщаващо и качествено образование, обучение и учене през целия живот, посочено в принцип 1 от Европейския стълб на социалните права. Цифровият преход направи по-необходим от всякога достъпът до придобиване и актуализиране на цифровите умения, за да се даде възможност на всички граждани да участват пълноценно в обществото и да се даде възможност на предприятията и работниците да се справят успешно с промените, които настъпват на пазара на труда.

В решението за обявяване на Европейската година на уменията⁴ се припомня, че в ЕС над 90% от професиите изискват основни цифрови умения, докато около 42% от гражданите на ЕС, включително 37% от работещите, не притежават основни цифрови умения.

Мерките на равнището на ЕС, на национално, регионално или местно равнище, предприети за постигане на целите, определени в посоченото решение, следва да допринесат за постигането на целите на ЕС за 2030 г., заложи в плана за действие на Европейския стълб на социалните права. По-специално, това включва: най-малко 60% от всички възрастни да участват в обучение всяка година, а най-малко 80% от хората на възраст между 16 и 74 години да притежават основни цифрови умения, което е предпоставка за приобщаване и участие на пазара на труда и в обществото в една цифровизирана Европа.

Освен това въздействието на използването на изкуствен интелект върху условията на труд и правата на работниците придобива все по-голямо значение. Въпреки че използването на системи с ИИ може да донесе много ползи за работниците и предприятията, то е свързано и с предизвикателства, например когато дружествата делегират на алгоритми задълженията по своите управленски и организационни правомощия, увеличавайки капацитета си за контрол.

³ Съобщение „Силна социална Европа за справедливи промени“, ST 5353/20.

⁴ Решение (ЕС) 2023/936 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 г. относно Европейска година на уменията (ОВ L 125, 11.5.2023 г., стр. 1).

Централните аспекти на трудовите правоотношения и условията на труд, като наемане и подбор, разпределение на задачите и оценка на работата, кариерно развитие и прекратяване на договори, все по-често се възлагат на автоматизирани системи за вземане на решения.

Използването на тези автоматизирани системи може да бъде от полза за работниците, като например повишава тяхната производителност, насърчава приобщаването или повишава безопасността на работното място. То може да породи обаче значителни нови рискове, като например предубеденост на алгоритмите, която може да подкопае основните принципи и права на работното място. В разрез с целите на Съюза на равенство⁵ те могат да затвърдят дискриминацията въз основа на увреждане, расов или етнически произход, религия или убеждения, пол, възраст или сексуална ориентация.

Политиките в областта на заетостта и труда трябва да дават достатъчно гаранции, за да се реагира по подходящ, справедлив и ефективен начин на тези реалности, като се гарантира, че технологичното развитие върви ръка за ръка с адекватни условия на труд, трудова и социална закрила. В този контекст ИИ и използването на алгоритми следва да подлежат на човешки контрол, а цифровизацията в услуга на работещите следва да се насърчава, като същевременно се зачитат техните индивидуални и колективни права.

Например някои държави са приели законодателство, постановяващо, че дружествата са длъжни да гарантират прозрачност на алгоритмите и да информират представителите на работниците за използването им в организацията на работата.

Когато технологиите се използват на работното място, трябва да се гарантират социалната справедливост, приобщаването, равенството, правата на работниците и здравето и безопасността. Както заявяваме, че екологичният преход трябва да бъде справедлив, аналогично цел на нашите публични политики трябва да бъде един справедлив цифров преход, в съответствие с Европейския стълб на социалните права и Европейската декларация относно цифровите права и принципи⁶. Това означава, че следва да се гарантират възможности за развитие на икономическата дейност и подобряване на качеството на заетостта и условията на труд и да се избягва отрицателното икономическо и социално въздействие върху правата на работниците.

⁵ За преглед на законодателството на ЕС и инициативите срещу дискриминацията вж.: [Съюз на равенство \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-communications/infographic/infographic-european-council-2020-06-01-01.pdf)

⁶ [Европейска декларация за цифровите права и принципи | Изграждане на цифровото бъдеще на Европа \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-communications/infographic/infographic-european-council-2020-06-01-01.pdf)

В рамките на европейския семестър редовно се подчертава необходимостта от реформи и инвестиции в подкрепа на цифровия преход. В годишния обзор на устойчивия растеж за 2023 г. тези мерки се определят като мерки от съществено значение за укрепване на икономическата база на ЕС, насърчаване на създаването на предприятия и предприемачеството, а справянето с недостига на цифрови умения се посочва като особено предизвикателство, което трябва да бъде преодоляно с цел укрепване на справедливостта и конкурентоспособността.

За такъв справедлив цифров преход решаваща роля играят социалните партньори. Тристранният и двустранният социален диалог и колективното договаряне на всички равнища са ключови инструменти за анализа, определянето и прилагането на политики, напълно адаптирани към нуждите на работодателите и работниците.

Във връзка с това министрите се приканват да обменят мнения по следните въпроси:

- Какви нови инициативи биха могли да започнат на равнище ЕС за наблюдение и реакция на въздействието на новите технологии върху заетостта, уменията, правата на работниците, условията на труд, трудовите отношения и социалните права?
- Как да направим цифровия преход справедлив? Как европейският семестър може да помогне на държавите членки да предприемат подходящи действия? Каква е ролята на тристранния и двустранния социален диалог?